

Strategi för Sveriges utvecklingssamarbete med Zambia 2018-2022

1. Inriktning

Målet för svenskt internationellt bistånd är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Utvecklings-samarbetet ska ta sin utgångspunkt i principerna om bistånds- och utvecklings-effektivitet liksom i de nya internationella överenskommelser som det inter-nationella samfundet enades om under 2015, Agenda 2030, Addis Ababa Action Agenda och klimatavtalet från Paris.

Svenskt utvecklings-samarbete med Zambia inom ramen för denna strategi ska bidra till minskad ojämlikhet och stärkt motståndskraft, ökad respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer, samt en miljö- och klimatmässigt hållbar och inkluderande ekonomisk utveckling. Strategin ska gälla under perioden 2018-2022 och omfattar sammantaget 2250 miljoner kronor.¹

Sidas verksamhet ska bidra till följande mål:

Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet

- Förbättrad kapacitet och ökat demokratiskt utrymme för att kunna verka för och stärka mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer.
- Ökad jämställdhet särskilt avseende politiskt deltagande och ekonomisk egenmakt.
- Ökad social trygghet för människor som lever i fattigdom.
- Förbättrade förutsättningar för demokratisk samhällsstyrning, minskad korruption, ökat ansvarstagande och ansvarsutkrävande i offentliga institutioner.
- Stärkt kapacitet i offentliga institutioner, inklusive kapacitet att mobilisera ytterligare aktörer och resurser för hållbar utveckling.

Jämlik hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter samt nutrition

- Ökad och jämlik tillgång till hälso- och sjukvård med fokus på kvinnor, ungdomar och barn.
- Ökad tillgång till och respekt för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter.
- Förbättrat näringsintag för kvinnor, ungdomar och barn.

Miljö, klimat, förnybar energi samt hållbar inkluderande ekonomisk utveckling och försörjning

- Hållbart nyttjande av naturresurser, ökad hållbar produktivitet och produktion i jordbruket, samt ökad motståndskraft mot klimatförändringar.
- Förbättrade möjligheter till hållbar försörjning, med fokus på produktiv sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och ungdomar.
- Ökad kapacitet att bedriva hållbar handel, tillgång till marknader och värdekedjor för småskaliga lantbrukare, entreprenörer och företag.
- Ökad tillgång till förnybar energi och förbättrad energieffektivitet.

¹Denna strategi styr användningen av medel som anslås under anslagsposten Afrika i regleringsbrev avseende Styrelsen för internationellt utvecklings-samarbete (Sida) för respektive budgetår.

2. Landkontext

Fram till den ekonomiska krisen år 2015 var Zambia under flera år en av de mest framgångsrika ekonomierna i Afrika, samt har länge setts som en god förebild i regionen givet dess fredliga och demokratiska utveckling. Samtidigt är Zambia ett av de mest ojämlika länderna i världen och står inför omfattande utmaningar.

Perioden av god ekonomisk tillväxt kom inte flertalet till del. Ojämlikheten är särskilt tydlig vad gäller urbana respektive rurala delar av landet, samt mellan kvinnor och män, flickor och pojkar. Andelen av landets befolkning som lever i fattigdom är ca 55 procent, men på landsbygden uppgår siffran till över 75 procent. Närmare 41 procent av befolkningen lever i extrem fattigdom. Vissa framsteg har gjorts inom hälsa och utbildning och livslängden har ökat kraftigt, men mycket stora problem finns vad gäller matosäkerhet, undernäring och ensidig kost, som leder till en ovanligt hög andel barn med hämmad utveckling på grund av näringsbrist. Befolkningsstillväxten är hög. Bristande jämställdhet och jämlikhet, tex. i fråga om ekonomisk egenmakt, utbildning,

hälsa, sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter (SRHR), och politiskt deltagande, är allvarliga utvecklingshinder. Att minska ojämlikheten är centralt för att få till stånd en långsiktigt hållbar och inkluderande socioekonomisk utveckling. Även om Zambia fortfarande är ett relativt stabilt land i regionen, sett ur ett konfliktperspektiv, bidrar ojämlikheten till ökade spänningar.

Sedan valet 2016 har det politiska klimatet försämrats och polariseringen i landet ökat, på ett för Zambia ovanligt sätt. Respekten för mänskliga rättigheter har försämrats och det demokratiska utrymmet har krympt, särskilt vad gäller yttrande-, mötesfrihet och media. Utöver en växande skuldbörda och stora statliga underskott, finns behov av ekonomisk diversifiering, reformer och makroekonomisk stabilitet. Korrupktion och brister vad gäller ansvarsutkrävande drabbar fattiga människor särskilt hårt. Den informella sektorn är stor och arbetslösheten bland den stora unga andelen av befolkningen är omfattande. Klimatförändringar och ohållbar naturresursanvändning påverkar den

jordbruksberoende fattiga befolkningen allvarligt och försämrar dess motståndskraft, samtidigt som en fungerande jordbrukssektor och marknader är centralt för utvecklingen. Ökad handel har potential att bidra till hållbar tillväxt. Tillgången till förnybar och hållbar energi för den fattiga landsbygdsbefolkningen är mycket begränsad, vilket även hämmar den ekonomiska utvecklingen.

Zambias sjunde nationella utvecklingsplan för perioden 2017-2021 utgör landets vägkarta mot att uppnå Agenda 2030 och Agenda 2063.

3. Verksamhet

Sveriges utvecklingssamarbete med Zambia ska ta sin utgångspunkt i och präglas av ett rättighetsperspektiv och fattiga människors perspektiv på utveckling. Rättighetsperspektivet innebär att de mänskliga rättigheterna och demokrati ska ses som grundläggande för utveckling. Ett sådant förhållningssätt innebär ett synliggörande av diskriminerade, exkluderade och marginaliserade individer och grupper före varje insats. Detta så att människor, oavsett kön, ålder, funktionsnedsättning, etnisk tillhörighet, religion och andra trosuppfattningar, sexuell läggning, könsöverskridande identitet eller uttryck ska kunna åtnjuta sina rättigheter. Fattiga människors perspektiv på utveckling innebär att fattiga kvinnors, mäns och barns situation, behov, förutsättningar och prioriteringar ska vara utgångspunkten för fattigdomsbekämpning och för främjandet av en rättvis och hållbar utveckling.

Det svenska utvecklingssamarbetet ska vara ekonomiskt, socialt och miljömässigt hållbart liksom jämställt. Grundvalen för utvecklingssamarbetet är en

helhetssyn på människors och samhällens utmaningar, behov och förutsättningar. Den bärande principen är att ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden och processer ska förstås och hanteras i ett integrerat sammanhang. Jämställdhet, kvinnors och flickors egenmakt och rättigheter är ett mål i sig såväl som en förutsättning och ett medel för en hållbar global utveckling. Våld och väpnad konflikt är ett av de största hindren för ekonomisk och social utveckling och utvecklingssamarbetet är en viktig del i det konfliktförebyggande arbetet. Ett miljö- och klimatperspektiv, ett jämställdhetsperspektiv liksom ett konfliktperspektiv ska därför systematiskt integreras i det svenska utvecklingssamarbetet med Zambia.

De internationellt överenskomna principerna för utvecklingseffektivitet ska tillämpas i det svenska utvecklingssamarbetet och anpassas till den specifika kontexten. Huvudansvaret för ett lands utveckling ligger på samarbetsländernas regeringar och andra nationella aktörer. Ägarskap ses i ett brett, inkluderande perspektiv som

förutom statliga aktörer omfattar bland annat relevanta delar av civilsamhället. Utvecklingssamarbetet ska sätta ägarskapet för den egna utvecklingen i centrum genom att utgå från samarbetslandets utvecklingsstrategi och andra relevanta dokument, t.ex. landets nationella klimatplan.

Sverige ska bidra till en förbättrad kapacitet hos, och ökat demokratiskt utrymme för det civila samhället och oberoende media att kunna verka för demokrati och mänskliga rättigheter och människors möjligheter att kunna uttrycka sig fritt. Verksamheten ska bidra till konfliktförebyggande och minskad polarisering i samhället, t.ex. genom att verka för en konstruktiv och inkluderande dialog mellan olika aktörer i Zambia. Det svenska utvecklingssamarbetet ska bidra till att motverka korruption på alla nivåer i samhället. Det är av vikt att stödja aktörer som arbetar med ansvarsutkrävande i relation till offentliga institutioner inom alla områden. Verksamheten ska bidra till att utveckla välfungerande offentliga institutioner, inklusive förbättrad intern styrning och

kontroll för att motverka och hantera korruption och öka effektivitet i den offentliga förvaltningen. Sverige bör även bidra till offentliga institutioners kapacitet att stärka demokratiskt deltagande och trovärdiga och transparenta valprocesser. Mänskliga rättigheter, demokrati, rättsstatens principer och jämställdhet kan även främjas genom kulturlivets aktörer. Utvecklingssamarbetet ska bidra till ett mer jämställt samhälle där kvinnors rättigheter, politiska deltagande och ekonomiska egenmakt stärks. Sverige bör även bidra till att minska ojämlikhet i samhället, t.ex. genom stöd till sociala transfereringar för fattigdomsminskning och till långsiktig kapacitetsuppbyggnad av inkluderande sociala trygghetssystem.

Utvecklingssamarbetet ska bidra till förbättrad hälsa för människor som lever i fattigdom, särskilt kvinnor, ungdomar och barn, för att därigenom öka deras motståndskraft. Verksamheten ska stärka hälso- och sjukvårdssystemets kapacitet, särskilt att tillhandahålla primärvård till fattiga och utsatta människor. Sverige ska bidra till ökad

tillgång till mödra- och barnhälsovård samt förbättrad SRHR med ett särskilt fokus på ungdomar. Arbete för att motverka könsbaserat våld är också viktigt, liksom stärkt respekt för hbtq-personers rättigheter. Synergierna mellan SRHR och andra områden i strategin är omfattande, bl.a. jämställdhet, kvinnors ekonomiska egenmakt och deltagande i beslutsfattande, social trygghet och arbete mot könsbaserat våld. Utvecklingssamarbetet ska även bidra till ett förbättrat näringsintag, särskilt kvinnor, barn och ungdomar, där multisektoriella ansatser kan övervägas.

Utvecklingssamarbetet ska bidra till en miljömässigt hållbar ökad produktivitet och produktion i jordbruket, som är en förutsättning för att Zambia ska kunna få en högre och mer inkluderande ekonomisk tillväxt. Sverige ska stödja en hållbar naturresursförvaltning, bidra till stärkt motståndskraft mot och anpassning till klimatförändringar, kriser och katastrofer, inte minst på landsbygden. Sida ska även verka för minskade utsläpp av växthusgaser. Verksamheten ska vidare bidra till ökad

produktivitet och inkluderande sysselsättning med anständiga arbetsvillkor, särskilt för kvinnor och unga. Att stärka kvinnors ekonomiska egenmakt är centralt. Den inhemska marknaden behöver stärkas och möjligheterna till handel, bl.a. regional, tas tillvara. Sverige bör stödja verksamhet som främjar hållbar förädling och nyttjande av naturresurser, bättre förutsättningar för en hållbar produktion, fri och rättvis handel, stärkta och hållbara värdekedjor samt tillgång till finansiella tjänster och teknologi för småskaliga lantbrukare, entreprenörer och företag. Sverige ska bidra till att tillgängliggöra marknader för människor som lever i fattigdom samt stärka dem i deras roll som producenter och konsumenter. Samarbete med den privata sektorn på detta område kan vidareutvecklas. Utvecklingssamarbetet ska bidra till att människor som lever i fattigdom får ökad tillgång till förnybar och hållbar energi, även i områden som inte nås av fasta nät. Stöd till hållbara energisystem är även viktigt för att stärka näringsliv och ekonomisk utveckling i Zambia, liksom för minskad avskogning. Sverige kan bidra

till samverkan med privata sektorn för att mobilisera kapital och investeringar som syftar till att öka takten i landsbygdslektrifieringen. Svenskt stöd kan vidare bidra till att mobilisera investeringar i förnybar energiproduktion, elnätet, mer effektiv energianvändning och reformer av energisektorn.

Utvecklingssamarbetet ska anpassas till de rådande omständigheterna och genomförandet ska därför vara flexibelt och ändamålsenligt. Verksamhetens inriktning och utvecklingen i landet utgör utgångspunkt för val av samarbetspartner och samarbetsformer. Sida kan använda de samarbetspartners och samarbetsformer som mest effektivt bidrar till långsiktigt hållbara resultat. En innovativ ansats bör tillämpas, inklusive användandet av innovativa finansieringsformer och mobilisering av ytterligare finansiella resurser.

I genomförandet av strategin ska Sverige verka för att bygga bredare och mer självbärande relationer mellan länderna. Sverige ska därför verka för att Zambia stärker förutsättningarna för inhemsk resursmobilisering,

internationell handel och investeringar, och dessutom stimulera samarbeten som på sikt kan leva vidare utan finansiering från utvecklings-samarbetet. Samarbete och utbyte mellan zambiska och svenska offentliga och privata aktörer bör övervägas som en del i institutions- och kapacitetsutveckling samt för att bygga bredare och mer självbärande relationer.

Synergier mellan strategins olika områden ska tillvaratas så långt som möjligt. Synergier ska också sökas med verksamhet inom ramen för andra strategier, exempelvis strategier för regionalt och/eller tematiskt inriktad verksamhet. Stöd via multilaterala organisationer, s.k. multi-bi, ska vara förenligt med svenska prioriteringar och förhållningssätt i samarbetet med de multilaterala organisationerna. Sida ska säkerställa att det finns en helhets-syn på det samlade svenska stödet till landet i genomförandet av strategin. Sveriges omfattande engagemang inom utvecklingssamarbetet, inklusive genom multilaterala organisationer, kan också utgöra en grund för dialog med landet.

Sverige ska verka för en sammanhållen och effektiv utvecklings- och biståndsamordning i landet framförallt genom ett aktivt deltagande i EU:s biståndsamordning och gemensamprogrammering, så långt som möjligt.

Strategin ska följas upp enligt de principer och processer som anges i regeringens riktlinjer för strategier inom svenskt utvecklingssamarbete och humanitärt bistånd.

Regeringskansliet

Växel: 08-405 10 00

Besöksadress: Mäster Samuelsgatan 70
Stockholm